

117. Deum tu propitius fuisti eis & ulciscens in omnes aduersiones eorum, Psalm. 98. n. 8. Ubi agitur de Moysse, & Aaron, qui ob suam dubitationem in educenda aqua de petra puniti sunt a Domino, ut Terram promissionis non intrarent, Nam Deus, ut ibi ait Incognitus, tanquam pius pater, & iustus; quos diligit, corrigit, & castigat. Sed illud est expendendum, quod ait: Propitius fuisti, & ulciscens: si ulciscens, quomodo propitius? nam si Dominus parceret, tunc optime erat dicendum: Propitius fuisti; at puniens, quomodo coheret? Optime sane. Propitius est Deus, dum parcat, propitius dum ulciscitur ad correctionem nostram. D. Remigius ibi, Propitius fuisti eis in hoc, quod propitiandum erat eis ulciscens in aduersione eorum, quia si aliquando peccabant, disciplina tua correxit eos ut filios, ut possint videre inuentiones suas, qua corrigenda erant.

118. Post peccatum primorum parentum venit Deus deambulans in Paradiso, Adamum vocans. Cum audisset vocem Domini Dei deambulantis in Paradiso, Genes. 3. num. 7. Cur hic dicitur Dominus Deus, cum tamen in creatione solum nomen Deo ponatur? Creavit Deus caelum, & terram; Dixit Deus: Fiat lux; fiant duo luminaria magna: Vidit Deus quod esset bonum: Creavit Deus hominem ad imaginem suam, Genes. 1. num. 27. In creatione Deus dicitur, quia ibi beneficia rependebat; ait hic Dominus Deus, quia si, ut Dominus, ad puniendum veniebat, tamen, ut Deus, sua misericordia accedebat, ut hominem emendaret, corrigeret, atque ad salutis viam adduceret. Procopius, Pulchre dictum. Deus hoc loco addidit Dominus, cum transgressio hominis explicatur & in creatione solum posuit: Fecit Deus caelum, nam consequens est, si quis naturam Domini diligentius exquirat; ut penitus cohercat negligentes, & bona opera fugitantes, indigebant enim castigatione.

119. Si saluaueritis osculo, & amplexu. Arias. Quid abundans facitis? Variab. Quid eximium facitis? ALTER TEXTVS. Luc. 6. n. 32. Et si diligitis eos, qui vos diligunt, quae vobis est graua; si quidem & peccatores hoc faciunt. EXPOSITIO. SUPRA Dominus cohortatus est suos ad dilectionem inimicorum, magna proposita excellentia, quam ex filiatione ad propria aeterna Parentis assequerentur. Nunc vero eos etiam inuitat ad charitatem, triplici etiam apposita ratione. Prima, ex praemio: Quam mercedem habebitis. Secunda, ex magna praestantia operis: Quid amplius facitis. Tertia, ex imitatione perfectionis caelestis Parentis. Quam mercedem, seu praemium, habebitis. Ac si dicat, ut explicat D. Paschal. lib. 3. in Matib. Cajetan. Hugo. si dicat, ut explicat D. Paschal. lib. 3. in Matib. Cajetan. Hugo. si dicat, ut explicat D. Paschal. lib. 3. in Matib. Cajetan. Hugo. si dicat, ut explicat D. Paschal. lib. 3. in Matib. Cajetan. Hugo.

120. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

121. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

122. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

123. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

quam ceteri, cum iustitia vestra debeat abundare super iustitiam Phariseorum. Matth. hoc cap. num. 20. Nonne Ethnici hoc faciunt. Syriacus, Variab. & alij habent, Publicani. Sed nostra vulgata cum Chrylollomo, Augustino, & aliis habet, Ethnici, quod est vox Graeca, & significat Latine, Gentes, ut Rabanus, & Hugo notant. Ac si dicat: Vos, qui estis segregati in populum Dei, multo excellentiora debetis praestare super gentes, quae a cultu Dei sunt alienae.

124. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

125. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

126. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

127. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

128. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

129. Si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? Nume. 47. Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne Ethnici hoc faciunt? VERSIONES. Euthymius Variab. Si dilexeritis eos, qui vos diligunt, quod praemium habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros tantum, quid super ceteros facitis? num & publicani ita faciunt. Syriacus n. 47. Et si postuleritis pacem fratrum vestrorum tantummodo,

Matth. 5. n. 48. Estote ergo vos perfecti sicut & Pater vester caelestis perfectus est.

VERSIONES. Variab. Euthymius. Eritis igitur vos perfecti, quemadmodum Pater vester qui est in caelis, perfectus est.

ALTER TEXTVS. Luca 6. n. 36. Estote ergo misericordes, sicut & Pater vester misericors est.

EXPOSITIO.

ESTOTE ergo vos, seu, ut Graecus futurum imperatiui, Eritis, Ex omnibus ergo dictis conclusionem facit Dominus in fine hujus capituli. Vos, haec expressio magnam emphasim habet, ut notat Franciscus Lucas. Vos, qui ex omnibus gentibus in Dei seruitium estis segregati; qui virtute & publicanos, & Ethnicos anteceditis. Perfecti, dilectione, ac benignitate erga omnes: non illum, qui non vos diligit, nec alterum a vestro amore excludatis, ac in odio habeatis, quia vos odio persequitur; sed estote perfecti omnes diligentes, quia ut explicat Euthymius, imperfectus amor solum amat amantes se; perfectus vero omnes, etiam inimicos, amplectitur. Sicut & Pater vester. Particula sicut, quandam similitudinem significat, non vero aequalitatem cum Patre caelesti; nam haec in pura creatura est impossibilis. Proponitur ergo caelestis Pater, non quia ad ejus perfectionem pervenire possimus, sed ut quantum fieri potest, ipsum imitemur, ut tanquam ejus filij nos exhibeamus, ut explicabo quae sequuntur. Perfectus est, ob suam infinitam bonitatem in omnes sua dona diffundit. Et nota, quod tunc perfectio Dei praedicatur, cum dilectionem suam ostendit, non solum erga amicos, sed etiam inimicos, omniumque miseretur. Et ita D. Lucas posuit: Sicut Pater vester misericors est, seu ex radice Hebraica, Sicut beneficus est; nam benefacere inimico, misericordia est.

QUESTIO XIX.

Quomodo nobis commendetur, ut simus perfecti, sicut Pater caelestis perfectus est?

DEUS est perfectissimus omni perfectione simpliciter simplici; creatura vero finita, & limitata. Quomodo ergo nobis commendetur, ut simus perfecti, sicut Pater caelestis perfectus est? Communis est solutio, & certa, ut docent D. Athanasius serm. 4. contra Arrianos, D. Ambrosius lib. de incarnationis Dominicae sacramento, c. 10. D. Gregorius Nyssenus, Caesarius

Athanas. Ambros. Nyss. n. Caesarius. infra

Paschas. infra citandi. D. Paschasius, & alij, quod Dominus hic nobis mandat, non ad perfectionis aequationem, sed ad proportionem quandam, ut quantum in nobis est ipsum imitemur, ut nunquam perfectione aliqua sumus contenti, sed semper majorem, & majorem inquiramus. Sic Christus orans ad Patrem ait: *Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me*, Joan. 17. n. 11. Et ait etiam Christus suis discipulis: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*, Joan. 13. n. 33. Nos illam substantialem unionem, quae est inter Patrem, & Filium, adaequare non possumus; nec illum Christi Domini ergo genus humanum amorem perfectissimum: nobis tamen haec proponuntur, ut illa omnibus viribus imitemur, & ne, dum aliquem unionis, vel amoris gradum sumus assecuti, quiescamus, sed semper excellentiorem affectemus, & nunquam praetermittamus sequi majora, & ad ulteriora semper tendamus. In quo stat perfectio nostra.

D. Gregorius Nyssenus lib. de vita Moysis, sic ait, *Ita enim se habere, ut ad ulteriora semper in virtute homo veli ascendere, id ipsum forsitan humana natura perfectio est*. D. Augustinus lib. de verbis Apostoli, sic ait: *Semper tibi displicet, quod es, si vis pervenire ad id, quod non es. Nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti; si autem dixeris, sufficit, periisti*. Unde pulchre ait D. Bernard. Epistol. 253. *Jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur: nolle proficere, deficere est*.

Quod totum confitimo praeleganti loco Pauli ad Philip. num. 12. Ait Apostolus, quod totus se dedit ad habendam justitiam, quae est ex fide Christi Jesu, & ad cognoscendam virtutem resurrectionis ejus, nam quasi jam acceperim, aut jam perfectus sum, sed quod, quae retro sunt obliviscens, ad ea, quae sunt priora, extendens se, ad destinatum bravium supernae vocationis profectur. Et concludit num. 15. *Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus*. Ubi in tam paucis verbis videtur Apostolus contraria dicere. Nam primo se imperfectum fatetur: *Non quasi perfectus sum*. Secundo inter perfectos se annumerans, perfectum se esse testatur. Quomodo haec cohaereant, in varias sententias fecit abire sacros Patres, atque Doctores. Tamen optimè solvitur nodus, quod Magister Gentium ob suam eximiam humilitatem se imperfectum judicabat, & multas sibi perfectiones deesse existimabat, ad quas acquirendas illi esse incumbendum, sibi persuadebat, & ideo semper se extendebat ad priora, ac excellentiora, quae ante mentis oculos erant, ut ait ibi Theophylactus, existimans, illa sibi deesse ad perfectionem. Et in hoc, quod se imperfectum agnoscebat ad excelsiora intendens ascendere, in hoc perfectus erat. Ita ait: *Quicumque perfecti sumus, hoc sentiamus*; id est, qui perfectionem assequi conamur, hoc sentiamus, nos perfectos non esse. D. Augustin. lib. 3. contra duas epistolas Pelagianorum. Postquam utraque Pauli verba refert, sic subdit: *Tunc enim est secundum hanc infirmitatem pro suo modulo perfecta ista parva justitia, quando etiam, quid sit desit, intelligit, ideoque Apostolus & imperfectum, & perfectum se dicit, imperfectum, cogitando, quod desit, & justitiam desit, cuius plenitudinem adhuc esurit, & sicut perfectum autem, quod & suam imperfectionem confiteri non erubescit, & ut perveniat, bene procedit*. Idem ferè docent. D. Hieronymus lib.

Theophyl. Nostra perfectio sit in eo, quod in aliquo illius gradu contenti non sumus. August.

1. adversus Pelag. D. Chrysofomus, Theophyl. Chrysof. Theophyl. D. Thom. 131. Caesarius.

Hujus rei optimam rationem assignat Magnus Caesarius Dialogo 3. Postquam praesentia Christi verba citat: *Estote perfecti*, &c. post pauca ait: *Caesarius igitur pro viribus, virtutem levibus, ac crebris ad ipsam salubris assilientes, etiamsi ad summam nequaquam pertingere possimus: nam in iis, quae praeter ceteris pulchra sunt, ipsum totum licet consequi nequeant, vel partem assequi, lucrum haud vulgare est*. Idem ferè habet D. Gregorius Nyssenus.

Nyssenus citato lib. de vita Moysis. Exhortatur nos Dominus, ut sumus perfecti, sicut & caelestis Pater perfectus est; non quia illam supereminentem perfectionem apprehendere valeamus, hoc enim aperte est supra nostram naturam; sed ut illum incomparabilem benignitatem pro viribus, quantum fas est, imitemur: quia magni animi est, magna querere, ad magna vocat Dominus suos athletas. Deinde eos docet, ut sublimia adipisci curent, quia etsi totum obtinere non valent, saltem assequantur partem, quod est magnum emolumentum.

Quaeres. An perfectio, hic à Christo commendata, praecipue sit, vel consilij? Respondeo. Partim esse ex praecipio, partim ex consilio. Primum hujusmodi perfectio est praecipio. Quia quilibet Christianus tenetur, in suo statu perfecte observare praecipia, & mandata, quae ad ipsum pro tali statu, & officio pertinent. In primis fidelis tenetur, perfecte observare legem Dei, ac inimicos diligere. Religiosus obligatur ad regulam suam implendam. Clericus, quae sunt illius status Principes, ministri, milites ad ea, quae ad ipsos pertinent. Et ita quilibet in suo statu, ac gradu debet perfectioni studere; juxta illud Domini ad Israël: *Perfectus eris absque ulla macula coram Domino Deo tuo*, Deuter. 18. num. 13. Et illud Pauli, *Fratres gaudete, perfecti estote*, Corinth. 13. num. 11. & ad Colossens. 1. num. 18. *Ut exhibeamus hominem perfectum in Christo Jesu*. Et illud Jacob. 1. num. 4. *Ut sitis perfecti, & integri in nullo deficientes*.

Secundo haec perfectio est consilij, prout respicit, non observationem praecipiorum tantum, sed etiam consiliorum, ut renuntiare bona propter Christum, Matthaei 19. n. 21. *Si vis perfectus esse, vende, quae habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo, & veni, sequere me*.

QUESTIO XX.

Quomodo cohaereant sacri Evangelistae, cum Matthaeus scribat perfectionem, Lucas verò misericordiam dicat?

MATTHAEUS, scribens hunc altissimum Domini sermonem, ait: *Estote perfecti*, Difficultas fuit & pater vester perfectus est. Lucas verò ita refert: *Estote misericordes*, &c. Quod videtur inter se discrepare, praecipue, si eam tenes sententiam, quae asserit, eundem esse sermonem ab utroque Evangelista relatum: nos autem diximus, esse diversum, supra cap. 10. q. 1. & 2. Et ita in nostra sententia facile se exhibet solutio

solutio. In illa verò prima major potest esse difficultas.

135. Et tunc potest dici, quod eadem sit sententia; tum ex radice Hebraica, tum ex sensu elicto ab utroque Evangelista. Nam in primis ex radice Hebraica videtur, quod idem sit misericordem, sanctum, ac perfectum esse. *Ped. Sanctum suorum servavit*, 1. Reg. 2. 11. 9. transfert Cajetanus ex Hebraeo: *Pedes misericordiam suorum custodiet*; Ubi ait. P. Franciscus de Mendocia in Comment. n. 9. Quis non vider, misericordes idem esse, atque intrinsece sanctos, & perfectos.

Ex verbis etiam Evangelistarum idem sensus elicitur; uterque enim agebat de dilectione inimicorum; Matthaeus dicit perfectum, Lucas misericordem, seu juxta radicem Hebraicam, beneficium, ut observat Franciscus Lucas. Et optimè inter se cohaerent. Nam in remittendis, ac condonandis injuriis, & in beneficiis largiendis erga ingratos, ac inimicos, pro eisque exorare, magna misericordia visitur, ibique etiam eximia perfectio apparet, dum praexcellens bonitas declaratur, quae nullius injuria tangitur, nullius ingratitude, vel malitia reprimitur, sed in omnes beneficia sua diffundit. Et rectè sacri Evangelistae dicunt. *Sicut Pater perfectus est; sicut misericors est; quia in hoc negotio dilectionis inimicorum Dei perfectio, ac misericordia mirifice rehaeret; & ubi Dei misericordia respundet, ibi ejus perfectio singulariter manifestatur, ac ejus infinita bonitas irradiat, quae omnibus sua dona communicat, beneficia largitur, gratiam confert*. Et qui hanc benignitatem imitatur, veluti quadam imagine caelestem imitatur Parentem. D. Dorotheus de vita na 12. Postquam adducit citata verba Lucae, ait: *Non dixit, Jesunate, ut Pater caelestis jejunat; non dixit, Pauperes estote, ut Pater caelestis inops est, sed quid ait? Estote misericordes, sicut Pater caelestis misericors est. Proprie enim virtus ista imitatur Deum ipsum, exprimit; & significat*.

Quantam verò perfectionem, ac excellentiam ista Dei misericordia declarat, nobis peroptimè explanat Regius Vates Psalm. 70. ubi Deum multum benignum, & misericordem fatetur in remittendis injuriis, in reconciliandis sibi inimicis, ac peccatoribus; & multum de ejus misericordia confidit, ac multum auxilium, & protectionem de manu ejus sperat; & vers. 14. ait. *Ego autem semper sperabo; & adjiciam super omnem laudem tuam*. Sed quid est, quod dicit: *Adjiciam super omnem laudem tuam*? Omnis laus, omnis gloria debita est; quas ergo additiones promittit; quid est, quod dicit, se adjecturum? Quamvis omnis laus Deo sit debita in omnibus operibus suis, quod sit justus, quod sit rectus, quod sit omnipotens, tamen, cum ad ejus misericordiam devenitur, tanta ibi apparet, & visitur excellentia, ut in istis laudibus super omnem laudem sit adiciendum. Hic Regius Vates, ut explicat Lorinus, vult pluries ipsum laudare, majori conatu, ac diligentia ipsum extollere. D. Augustinus ibi. *Videamus quid adjiciat. Posset esse omnis laus tua, & nihil omnino deesse videretur ad laudem tuam; & quia & nihil deesset, si dantes omnes iniquos, non enim non esset magna laus Dei justitia ipsa, qua iniqui damnantur: magna laus esset, fecisti hominem, peccavit. Tu si massam istam iniquitatis dantes, quisnam tibi diceret: Injuste fecisti? Etsi plane etiam sic justus, & omnis esset ista laus*

137. Cum Dei misericordia ostenditur, tunc eius perfectio declaratur.

Dorotheus. Per misericordiam Deum imitatur.

Lorin. August.

tua. Sed quia liberaisti & ipsum peccatorem, justificando impium, adjiciam super omnem laudem tuam.

CAP. XV.

Oratio Dominica.

Matth. 6. n. 1. Attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelis est.

VERSIONES.

D. August. l. 2. Cavete, ne justitiam vestram, &c.

D. Pasch.

Syracus. lib. 4. Attendite autem in elemosyna vestra, ne erogetis eam coram hominibus, ut spectemini ab eis: alioquin nulla vobis futura est merces.

Vat. abbas. Pa. g. 1. Attendite, ne elemosynam vestram praestetis coram hominibus: alioquin praemium non habebitis.

Arabicus. Attendite, ne misericordiam vestram.

EXPOSITIO.

RESEQUITUR Dominus suum admirabilem sermonem in monte. Et postquam superiori capite perfecti, & adimplevit legem, & docuit, multa esse comprehensa in lege contra id, quod Scribae, ac Pharisei sibi persuadebant, & admonuit suos ad perfectionem Evangelicam, atque ad inimicorum dilectionem, tanquam ad summam omnium virtutum charitatem, ut ait Theophylactus: nunc docet, eam intentionem in operibus habendam, ut Deo soli placere studeant, ut ita mercedem habeant apud Patrem caelestem; & ideo hic monet, vanam gloriam fugiendam. Et de tribus hic agit, elemosyna, oratione, ac jejuniis; quia cum haec tria ferè maxima sint virtutum opera, quae in actionibus exterioribus consistunt, in eis potest facile morbus vanitatis irrepere, ut latius dicam quasi. seg.

Attendite, hoc est, magnam considerationem adhibete; seu, ut legit Augustinus. Cavete. Et, ut inquit Chrysofomus, Theophylactus, Euthymius: Cavete à vana gloria, tanquam à cruci deli

2. August. Chrysof. Theophyl. Euthym.